

Situasjonen i forurensede Damtjern og løsningene på problemene

Borgar Pedersen – Drammens Sportsfiskere – Fiskestell og Vannmiljøutvalget

Dialogmøte på Haugestad i Lier 30. oktober 2017

Drammens Sportsfiskere (DS) har et stort engasjement i Lier kommune og i alle kommunene rundt Finnemarka og Drammensfjorden.

Foreningen var initiativtaker og hovedmotor i DOFA og har ivaretatt fiskeforvaltningen i Finnemarka og Drammensmarka siden 1948. Vi legger årlig ned ca. 3000 dugnadstimer i området.

Mest innsats legger vi ned i Lier kommune, hvor vi driver kultivering og tilsyn av mange fine fiskevann. Garsjø, Lelangen, Svarttjern, Glitre og Sneisene for å nevne noen. Vi rydder søppel i marka, ved Drammensfjorden, spesielt på Lierstranda og ved Damtjern. Dette gjør vi for å legge til rette for fritidsfiske for allmennheten.

Undertegnede har ansvar for Glitre sammen med Truls Hafslund. Her samarbeider vi med Glitrevannverket siden dette vannet er drikkevannet vårt.

Vi har lenge hatt et bra samarbeid med Lier kommune på flere områder: Lierstranda Fjordby-prosjekt, Skogdagene ved Eiksetra og fiskearrangementer for barn, blant annet ved Damtjern.

Når det gjelder Damtjern og forurensningssituasjonen der, har det vært en del samarbeid siden høsten 2007. Vi tror at dette samarbeide kunne ha vært noe bedre. Her gjenstår det ganske mye arbeid før vi er i mål.

Vi er klar over at det har vært gjort en god del innsats for å bedre forurensningssituasjonen i Damtjern både hos Lier kommune og Fylkesmannen. Det har vært bra oppfølging av vannprøver og det er gjennomført en del tiltak. Men Damtjern blir fortsatt forurenset og er fullt av fremmede uønskede fiskearter.

Noen observasjoner, innspill og spørsmål om Damtjern:

Undertegnede og sønn fant mye død småabbor ved badeplassen nær bekken fra Leirdalen den 8. august 2007. Jeg tok samme dag vannprøver som jeg analyserte, og tok så kontakt med Direktoratet for naturforvaltning, NIVA og miljørådgiveren i Lier kommune. Prøvene viste høye konsentrasjoner av ammonium og nitrogen. Etter dette «startet» denne saken hos kommunen og Fylkesmannen.

Vi har flere ganger observert sopp på gjellene på abbor ved demningen.

Ørreten er borte? Ved prøvefiske i regi av Fylkesmannen i september 2007, hvor DS bidro med mannskaper, ble det ikke fanget ørret. Flere ganger har vi gått med lys på Gjellebekken for å se etter ørret, senest for en uke siden. Det ble ikke observert ørret, men vi har sett noen mindre gjedder på bekken. Det har tidligere vært mye ørret på denne bekken før vannet ble forurenset. Damtjern har vært et vann med ørret på opp til 4 - 5 kg.

Det er gledelig at det i 2016/2017 er registrert to gytefisk av hannørret og 6 mindre ørret på Gjellebekken (ref. Norconsult).

Prøvefiske i 2007 viste at det finnes: Abbor, suter, brasme, karuss, sørv, gjedde, mort, ørekyte og kreps. Det finnes muligens karpe da dette er fisket i vannet tidligere. Det er også en bestand av dammusling (eller andemusling).

Det skal etter alt å dømmer bare være ørret, abbor og dammusling i vannet, kanskje også kreps. Å sette ut fremmede fiskearter i vannet er alvorlig miljøkriminalitet og sorterer under Økokrim.

Dyreplankton som er en art som spiller en avgjørende rolle i økosystemet i et vann, er svært desimert, oppspist av mengder av fremmede fiskearter og fortrent av alger, noe som forsterker overgjødningseffekten og det økologiske stresset.

Tepper og flekker med grønne alger er gjennom årene observert over store deler av bunnen på grunne områder.

Oksygeninnholdet i dypere områder av vannet (med max dyp ca. 12 m) har vi målt til mellom 2 og 3 mg/l under isen i mars. Dette er en svært dårlig tilstand for fisk og annet liv i vannet og på grensen til at noe kan overleve. I tilsvarende vann i Finnemarka ligger oksygeninnholdet på ca. 9 mg/l på samme tid av året.

Det biologiske renseanlegget ved Franzefoss som skulle vært ferdig i 2010, og som ble ferdigstilt i 2012, har ikke gitt ønskede resultater (ref. vannprøvene). Etter alt å dømme virker ikke dette anlegget i det hele tatt i og med at det ikke har vært noen vekst av sivplanter/takrør.

Mye tyder på at det ikke har vært noen form for skjøtsel eller ettersyn av anlegget før sommeren 2017, siden takrørplantene ikke har hatt noen vekst, samtidig som det har grodd ugress i hele beddet. Vi stiller spørsmål om hvorfor det stort sett ikke har vært vann i plantebassenget og hvorfor takrørplantene er plantet i pukk.

Det må ikke gis nye tillatelser eller noen form for utvidet eller fortsatt drift til forurensende virksomheter i Damtjerns nedslagsfelt før alle forurensende utslipp er stanset og under kontroll.

Veien ved Damtjern forurenses vannet med rester av asfalt og dekk, salt og eksos. Vi antar at salt og bly fra tidligere blybensin vil være en betydelig forurensningsfaktor. Dette må kartlegges. Vi vet at Veivesenet har Damtjern som ett av fem vann i Norge hvor de kartlegger effekten av veiforurensning i vann og vassdrag.

E18 fra Liertoppen og ned til Gjellebekken forurenses utvilsomt denne bekken og Damtjern. Padderudvannet i Asker, ikke langt fra Lier, som ligger tett inntil E18, er tomt for fisk. Er Veivesenet konfrontert med Damtjern-saken og invitert til et samarbeid?

Damtjern blir fylt opp med slam fra virksomheten i Leirdalen i perioder med mye regn. Fisken får problemer med å se og ta til seg næring, og finpartikler fester seg på gjellene til fisken slik at den ikke får tatt til seg oksygen. Det var nær bekken fra Leirdalen vi i 2007 målte dødelige doser av ammonium fra sprengstoffrester og samtidig fant død småfisk.

Den kombinerte virksomheten på Lier kommunes område i Leirdalen med motorcrossenter, pukkverk og massedeponi hvor det blant annet er deponert asfalt, har etter alt å dømme foregått uten god nok kontroll, særlig når det gjelder mengdene av masse som er kjørt ut og inn. Resultatet har blitt økt forurensning av Damtjern.

Det har for en del år siden vært en skytebane i sørenden av Damtjern, hvor blykulene som havnet i fjellsiden ble liggende på bakken nedenfor. Vi vet ikke om dette er undersøkt eller ryddet opp. Bly er en alvorlig miljøgift.

Økt tilførsel av næringsalter, såkalt eutrofiering eller overgjødning slik det skjer med Damtjern medfører økt produksjon av vannvegetasjon som planter og planteplankton eller alger. I tillegg får vi økt produksjon av insekter, sopp, bakterier og virus, som ikke er gunstig for helsen til hverken fugl eller fisk, for badegjestene eller for de som fisker. Det kan blant annet oppstå forekomster av giftige blågrønnalger under slike forhold. Det blir også mer mat til endene som vil spre økte mengder med gjødning og bakterier.

Et stort antall uønskede fiskearter, særlig karpfisk vil i tillegg bidra med sterk intern gjødning som forsterker overgjødningseffekten.

Forurensningen av Damtjern øker på grunn av:

- Mangelfulle tiltak.
- Trafikken øker i området blant annet på grunn av økt utbygging av industri.
- Utbyggingsprosjekter, særlig sprenging og pukkverksvirksomhet.
- Næringsstoffer hopper seg opp ved bioakkumulering i alger, vannplanter, dyreplankton og fisk. Det som kommer inn av forurensning/næringsalter i Damtjern fordunster ikke, selv om noe følger med bekken ut av vannet. Det er heller ikke bra at utløpsbekken forurenses.
- Økt nedbør sammen med varmere klima de senere årene.

Vannprøvene viser at Damtjern fortsatt forurenses.

Hovedsakelig er det tilførsel av nitrogen fra Gjellebekk og Liertoppen/Hølaløkka og slam fra Leirdalen som er de største problemene. Forurensning fra vei og annet er ikke kartlagt?

Det kom frem ved siste måling 12. september at alle forurensningsverdiene økte ved mye nedbør. Det betyr at mange av de tidligere prøvene ikke har tatt høyde for nedbørsmengden og er derfor ganske usikre. Vannprøvene viser etter alt å dømme en for positiv trend.

Det har svært sannsynlig gjennom årene vært mange nedbørstopper som ikke er kartlagt, og som har skapt store problemer for fisken og økosystemet i Damtjern. Sjokkbelastninger av nitrogenforbindelser og slam som nedbørstopper medfører setter fisken i fare.

Tap av biologisk mangfold skal stanses innen 2020.

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) er en global avtale som har som mål at vi skal ta vare på det biologiske mangfoldet og bruke biologiske ressurser på en bærekraftig og rettferdig måte. Konvensjonen trådte i kraft i 1993. I alt 195 land og EU har signert avtalen. (Miljøstatus.no – Miljødirektoratet).

Å bekjempe fremmede arter (som vi har altfor mange av i Damtjern) er en av forpliktelse til land som har signert konvensjonen.

Vi har et omfattende lovverk og et stort byråkrati som skal sørge for at vann og vassdrag skal vernes mot forurensning og ødeleggelser. I tillegg er det nedlagt en stor administrativ innsats i oppfølgingen av Vannforskriften (EUs Vanddirektiv) fra år 2000, som skal sikre at vannforekomstene skal tilbakeføres til sin opprinnelige naturlige tilstand. Som en naturlig vannforekomst skal Damtjern oppnå «god økologisk status» ifølge direktivet som Norge har vedtatt å følge.

All over-tilførsel av næringsalter og annen forurensning må opphøre, og alle fremmede fiskearter må fjernes. Det vil si at Damtjern må restaureres tilbake til naturlig tilstand.

Vi rådfører oss med landets beste eksperter på akvatiske økosystemer.

Blant annet har vi bestilt en fagrapport om Damtjern fra forskeren Jens Petter Nilssen i Müller-Sars Selskapet – «Innspill til undersøkelser av Damtjern og nedslagsfeltet». Rapporten finnes på nettsidene til Drammens Sportsfiskere under Damtjern.

Damtjernområdet som et friluftsområde uten et vann som er friskt er ikke troverdig.

Damtjernsaken slik den nå står er dårlig reklame for oss alle.

Det må gjennomføres prøvefiske og miljøgiftundersøkelser av fisken i Damtjern for å avklare tilstanden og om fisken er spiselig. Det er sannsynligvis for mange miljøgifter i omløp i og ved Damtjern til at dette kan utelates.

Hva med det tilførte slammet som ligger på bunnen? Inneholder det miljøgifter? Skaper det et problem for bunnlevende organismer og fisk?

Det viktigste er å ta vare på folks helse/folkehelsen og å ta vare på naturen. Disse to tingene henger nøye sammen. Vi har derfor ikke noe annet valg enn å ta vare på Damtjern.

Damtjern og nedslagsfeltet må kartlegges og undersøkes grundig av eksperter i tillegg til det som er gjort hittil, for deretter å lage en tiltaksplan som kan redde vannet.

Tiltaksplanen må gå ut på at forurensningene må stanses, fremmede fiskearter fjernes, og vannet restaureres snarest mulig. Langtidsovervåkning er i tillegg sentralt.

Tiltaksplanen må være åpen, tilgjengelig, detaljert, tidsbestemt og angi hvem som har ansvaret.

Vi i Drammens Sportsfiskere inviterer til samarbeid!
